

PLANT®

With English
Summarizing

Peyzaj ve Ss Bitkiciliği Dergisi

8. SAYI

YIL: 8 SAYI: 28 - 29 / HAZİRAN - KASIM 2018 / FİYATI 25 TL (KDV DAHİL)

ISSN 2147-2564

9 772147 256008

“

Roses; It is not only used as an ornamental plant but also for perfumery, cosmetics, food and medical purposes and has been known as the symbol of love and queen of flowers for thousands of years. Every year, millions of rose bushes are planted in parks, gardens and pots and billions of cut roses are traded in the World. In 2017, foreign trade volumes of roses reached 6 billion 600 million 336 thousand dollars in the world and 95% of it was cut roses and 5% of them were landscape roses. 35.6% of the world's cut flowers exports are only roses.

”

Çiçeklerin Kraliçesi: Güller

Prof. Dr. Soner KAZAZ
Ankara Üniversitesi

Gller; sadece süs bitkisi olarak değil aynı zamanda parfümeri, kozmetik, gıda ve tıbbi amaçlarla da kullanılmakta ve binlerce yıldır

aşkın sembolü ve çiçeklerin kraliçesi olarak bilinmektedir. Dünyada her yıl milyonlarca adet gül fidanı park, bahçe ve saksılara dikilirken, milyarlarca adet kesme gül çiçeğinin de ticareti yapılmaktadır. Güllerin 2017 yılında dünyadaki dış ticaret hacimleri 6 milyar 600 milyon 336 bin dolara ulaşmış ve bunun %95'ini kesme güller, %5'ini ise peyzaj gülleri oluşturmuştur. Dünya kesme çiçek ihracatının %35.6'sını da tek başına kesme güller oluşturmaktadır.

Anavatanı Kuzey Yarımküre olan güller Asya, Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Amerika'da doğal olarak yayılış gösterirler. Dünyada yaklaşık 200 gül türü ve 40.000'den fazla gül çeşidi bulunmaktadır. Güllerin en önemli gen merkezle-

rinden biri olan Türkiye'de ise, 45 adet gül türü yayılış göstermekte ancak bu zenginlikten günümüze kadar geliştirilen ve sektöre kazandırılan ne yazık ki bir gül çeşidimiz bulunmamaktadır. Bu nedenle gerek kesme çiçek ve saksılı gerekse peyzaj gülleri üretiminde, üretim materyali (çelik, fidan, aşı gözü) bakımından tamamen yurtdışına bağımlıyız. Ülkemiz 2017 yılında yaklaşık 8 milyon adet kesme gül çiçeği ve 4.8 milyon adet peyzaj gülü fidanı ithal etmiştir. Diğer bir ifadeyle ülkemizde her 6.3 kişiden biri ithal gül satın almıştır. Ülkemizde son dönemlerde yaşanan ekonomik gelişmeler ve döviz kurlarındaki artışlar da dikkate alındığında, gül üretimi için uygun ekolojiye sahip ülkemizde yerli üretimin mutlaka geliştirilmesi gerekmektedir. Son yıllarda ülkemizde gerek üniversiteler gerekse araştırma kuruluşlarında gül ıslahı üzerine başlatılan çalışmalarda başarılı sonuçlar alınmaya başlanması geçe olsa sevindiricidir. Türkiye'de

özel sektörün Ar-Ge çalışmalarına gereken önemi vermesi, üretimi geliştirme-ye yönelik yatırım yapması ve "AL-SAT" stratejisi yerine "ÜRET-SAT" stratejisini benimsemesi gül üretimi ve ihracatına önemli ivme kazandıracaktır.

1. Güllerin Anavatanı ve Sınıflandırılması

Güller; Rosaceae (Gülgiller) familyası Rosa (Gül) cinsi içerisinde yer alır. "Rosa" kelimesi Antik Yunan Dilinde (Grekçe) kırmızı anlamındaki "Rhodon" ve Latince "Rosa" kelimelerinden türemiştir. Gül, Antik Yunan mitolojisinde aşk tanrıçası Aphrodite (Afrodite, Roma'da Venüs) ve mousalar (esin perileri) ile ilişkilendirilmiş ve aşk, mutluluk ve güzelliğin simgesi haline gelmiştir. Güller sadece süs bitkisi olarak değil aynı zamanda parfümeri, kozmetik, gıda ve tıbbi amaçlarla da kullanılmakta ve binlerce yıldır çiçeklerin kraliçesi olarak bilinmektedir. Güllerin anavatanı Kuzey Yarımküre olup Asya, Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Amerika'da doğal olarak yayılış gösterirler. Güller; 0-300 (-600) cm arasında boyolanabilen, çalı formunda, çok yıllık odunsu bitkiler olup Çin, Batı Asya ve Kuzey Afrika'da en az 5000 yıl önce kültüre alınmaya başlanmıştır.

Dünyada yaklaşık 200 gül türü ve binlerce (40.000'den fazla) gül çeşidinin olduğu rapor edilmiştir. Güllerin en önemli gen merkezlerinden biri Türkiye olup ülkemizde 45 adet gül türü (24 adeti yabancı gül türü, 21 adeti eski bahçe gülü) yayılış göstermektedir. Güllerde çok farklı sınıflandırmalar yapılmış olsa da dünyada en yaygın kullanılan sınıflandırma Amerikan Gül Derneği (The American Rose Society) tarafından geliştirilen sınıflandırmadır. Bu sınıflandırmaya göre güller;

1) Yabancı gül türleri ve melezleri
2) Eski bahçe gülleri
3) Modern güller olmak üzere 3 ana alt bölüme ayrılır; Yabancı gül türleri genellikle yalınkat (4-5 petal) çiçeklere sahip olup yılda sadece bir kez çiçeklenir ve 60-600 cm arasında boyanırlar. Eski bahçe gülleri 1867 yılından önce var olan gülleri ifade etmekte ve bu güllerin güzelliğinin altında güzel kokuları yatmaktadır. *Rosa alba*, *R. centifolia*, *R. gallica* ve

Rosa damascena eski bahçe güllerine örnek verilebilir. Modern güllerin devri ise, 1867 yılında Fransız ıslahçı Guilloit tarafından "La France" isimli ilk hibrit çay gülünün ıslah edilmesiyle başlamıştır. Günümüzde yetiştirilen güllerin çoğunluğu modern güllerdir.

Modern güller çiçek ve büyüme özelliklerine göre 8 gruba ayrılır;

- 1) Melez çay gülleri
- 2) Floribunda gülleri
- 3) Polyantha gülleri
- 4) Peyzaj ve çalı gülleri
- 5) Grandiflora gülleri
- 6) Minyatür güller (bitki boyları 35-75 cm)
- 7) Sarılıcı-ırmancı-yayılıcı güller
- 8) Baston güller

Modern güllerin en büyük ve en popüler sınıfını melez çay gülleri (hibrit çay gülleri) ve floribunda gülleri oluşturur. Bugünkü modern bahçe gülleri 18. ve 19. yüzyıllarda Avrupa gülleri [(*Rosa gallica* L., *Rosa centifolia* L., *Rosa multiflora* Thunb. ex Murr., *Rosa moschata* Herm., *Rosa canina* L., *Rosa alba* L., *Rosa phoenicia* ve *Rosa damascena* Mill.) ile Çin güllerinin [(*Rosa chinensis* Jacq., *Rosa indica* Thory, *Rosa gigantea* Colett ex Crep. ve *Rosa odorata* Andr.)] melezlenmesi ile geliştirilmiştir. Avrupa gülleri; çiçeklenme periyotları kısa, çiçekleri büyük ancak az sayıda, keskin kokulu, soğuklara dayanıklı, kuvvetli ve dik büyürler. Çin gülleri bütün bir yaz ve güz mevsimlerinde çiçeklenir ve her birisi küçük fakat çok sayıda çiçekler oluşturur. Çin gülleri sayılan bu karakteristik özellikleri Avrupalı gül ıslahçılarının büyük ilgisini çekmiş ve Çin güllerini Avrupa gülleri ile melezleyerek çok sayıda yeni çay gülleri ve hibritleri geliştirmişlerdir. Geliştirilen yeni güller Çin gülleri kadar geniş çiçeklenme periyoduna ve Avrupa gülleri kadar da soğuğa ve hastalıklara dayanıklı olmuşlardır.

Hibrit çay gülleri; sürekli çiçek açma özelliğinde (çiçek döngüsü 6-7 hafta), tek veya küçük kümeler halinde, büyük veya orta büyüklükte çiçekleri olan, çok petalli (30-50 adet, bazı hibritlerde 80'e kadar), uzun saplı, parlak ya da yarı parlak yapraklı, çok farklı renk yelpazesi ile kesme çiçek sektöründe en fazla kullanılan güllerdir.

Floribunda gülleri; daha çok bahçe gülü olarak kullanılırlar, grup halinde çiçek açarlar ve sürekli çiçeklenirler (yaz süresince ve erken kışa kadar). Polyantha gülleri; daha kısa boylu,

küme halinde çok sayıda ancak küçük çiçeklere sahiptir.

Dünyada yayılış gösteren yabancı gül türleri arasında koku bakımından öne çıkan en önemli türler *Rosa damascena* Mill., *Rosa gallica* L., *Rosa centifolia* L., *Rosa moschata* Herm. ve *Rosa alba* L. olup bu türler uçucu yağ üretiminde değerlendirilmektedir. Kokulu güller arasında kuşkusuz dünyada ticari değeri en yüksek olan tür Isparta gülü olarak bildiğimiz ve Güller yöresinde gül yağı elde etmek amacıyla yetiştirilen *R. damascena*'dır.

Ticari olarak yetiştiriciliği yapılan modern gül çeşitlerinin çoğunluğu türler arası melezlemelerden elde edilmiştir. Gül türlerinde kromozom sayısı ploidi düzeyine bağlı olarak $2n=2x=14$ (diploid)'ten $2n=8x=56$ (oktaploid)'ya kadar değişmektedir. Bununla birlikte ticari olarak yetiştirilen birçok gül türü diploid veya tetraploid yapıda, modern güllerin çoğunluğu ise tetraploid yapıdadır.

2. Dünyada ve Türkiye'de Gül Ticareti

Dünyada 2017 yılı verilerine göre, 21 milyar 13 milyon 292 bin dolar değerinde süs bitkileri ihracatı gerçekleştirirken, aynı yılın verilerine göre 19 milyar 289 milyon 601 bin dolar değerinde ithalat gerçekleştirilmiştir. Dünya süs bitkilerinin ihracatının %49.14'ünü (10 milyar 326 milyon 981 bin dolar) tek başına Hollanda gerçekleştirirken, bu ülkeyi %6.74'lik oranla (1 milyar 417 milyon 127 bin dolar) Kolombiya izlemiştir. Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)'nin 2017 yılı verilerine göre, Türkiye 85 milyon 510 bin dolar ihracat değeriyle dünya süs bitkileri ihracatında 26. sırada yer alırken, 83 milyon 23 bin dolar ithalat değeriyle de 30. sırada yer almıştır. Türkiye'de 2017 yılı verilerine göre, 50.089 da alanda 1 milyar 619 milyon 27 bin adet süs bitkileri üretilmiştir. Üretim alanlarının %72.4'ünü dış mekan süs bitkileri oluştururken %23.45'ini kesme çiçekler oluşturmuştur. Süs bitkileri üretim adedleri bakımından değerlendirildiğinde, üretim miktarının yaklaşık %65'ini kesme çiçekler, %30'unu ise dış mekan süs bitkileri oluşturmuştur (Çizelge 1).

Ülkemizde 2017 yılı verilerine göre, süs bitkileri üretiminde en fazla üretim

alanında sahip iller sırasıyla İzmir (15.458 da), Sakarya (10.995 da), Antalya (5577 da), Yalova (3275 da) ve Bursa (2891 da)'dır. Kesme çiçek üretiminde Antalya (4188 da), İzmir (4158 da), Yalova (685 da), Isparta (633 da), Adana (505 da), İstanbul (394 da), Mersin (202 da)

ve Bursa (190 da) illeri önemli üretim merkezleri iken, dış mekan süs bitkilerinde İzmir (10.949 da), Sakarya (10.932 da), Bursa (2686 da), Yalova (2403 da), Antalya (939 da) ve Manisa (913 da) en önemli üretim merkezleridir. İç mekan süs bitkilerinde Antalya (357 da), İzmir

(350 da), Adana (332 da), Yalova (177 da) ve Mersin (151 da) üretimin en fazla yapıldığı illerdir. Doğal çiçek soğanları ise ağırlıklı olarak Balıkesir (289 da) ve Antalya (93 da) illerinde üretilmektedir.

Çizelge 1. Türkiye'nin süs bitkileri üretim alan ve adetleri (2017)

Ürün Grubu	Alan (da)	% (Alan)	Adet	% (Adet)
Kesme Çiçekler	11.748,37	23,45	1.050.584.960	64,89
Dış Mekan Süs Bitkileri	36.263,07	72,40	490.559.391	30,30
İç Mekan Süs Bitkileri	1.650,71	3,30	56.049.665	3,46
Çiçek Soğanları	426,885	0,85	21.833.825	1,35
Toplam	50.089,04	100,00	1.619.027.841	100,00

(Kaynak: TÜİK, 2017)

2.1. Kesme Güller

Dünyada en fazla kesme çiçek gül üretim alanına sahip ülkeler Hindistan (260.000 da), Çin (157.300 da), Ekvator (54.970 da), Kolombiya (23.480 da) ve Kenya (21.640 da)'dır (Çizelge 2).

Çizelge 2. Kesme çiçek gül üretiminde öne çıkan ülkelerin üretim alanları (2016)

Ülkeler	Alan (Dekar)	Ülkeler	Alan (Dekar)
Hindistan	260.000	Japonya	3780
Çin	157.300	Güney Kore	3770
Ekvator	54.970	Almanya	3540
Kolombiya	23.480	Hollanda	2570
Kenya	21.640	Tayvan	2030
Meksika	17.310	Polonya	1850
İtalya	12.210	Türkiye	1810
Vietnam	7000	İspanya	1410
Tayland	4390		

(Kaynak: AIPH/Union Fleurs, 2016)

Dünyada 2017 yılı verilerine göre, 3 milyar 190 milyon 432 bin dolar kesme gül çiçeği ihrac edilmiştir. İhracatın %44'ünü tek başına Hollanda karşılamakta, bunu Ekvator (%20,5), Kenya (%14,05) ve Kolombiya (%9,70) izlemektedir (Çizelge 3, Şekil 1).

Dünyada kesme gül üretim merkezleri ağırlıklı olarak uygun iklim koşulları ve işgücü maliyetlerinin düşük olduğu Afrika (Kenya, Etiyopya), Orta-Güney Amerika (Ekvator, Kolombiya) ve Asya-Pasifik (Hindistan, Çin) kıtalarının ülkelere kayarken, başta Hollanda

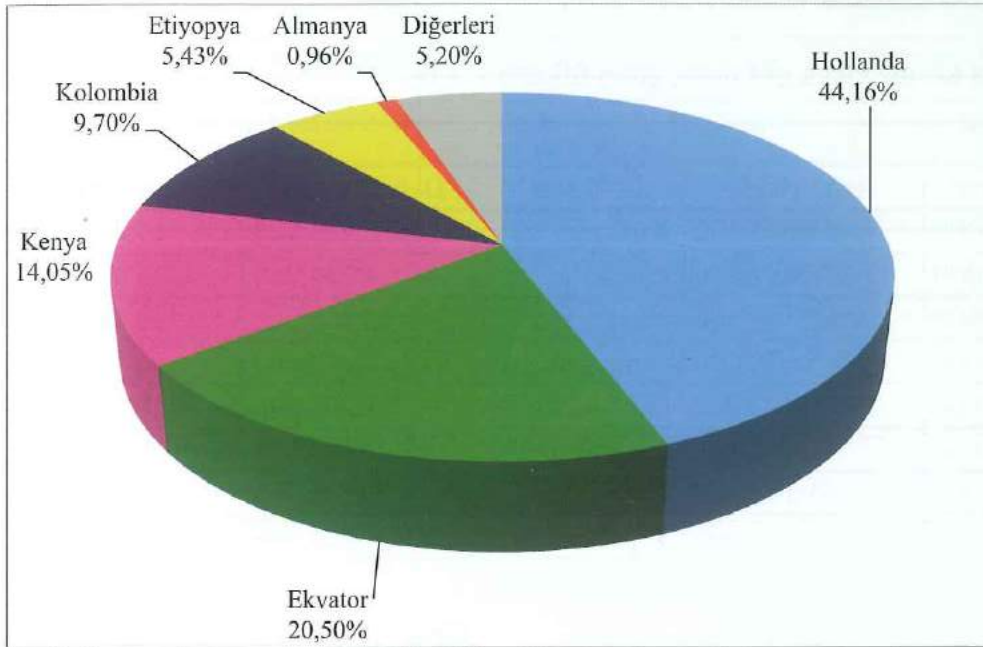
olmak üzere diğer gelişmiş ülkeler ise yüksek teknolojiye dayanarak birim alandan maksimum düzeyde verim alma yoluna gitmişlerdir. Ekvator ve Kolombiya'nın kesme gül üretiminde en önemli avantajı iklim özellikleri olup, bu ülkelerde gerek sıcaklıkların yıl boyunca fazla değişkenlik göstermemesi gerekse gün uzunluğunun 12 saat civarında olması kaliteli gül üretimlerinin ana nedenleridir. Kenya'da da 500 m'den 2800 m rakımlara kadar kesme gül yetiştiriciliği yapılmaktadır.

2017 yılı verilerine göre, dünyada 3 milyar 90 milyon 238 bin dolar değerinde kesme gül çiçeği ithalatı gerçekleşmiştir. En fazla kesme gül ithalatını Hollanda (%23,39) gerçekleştirmiş ve bunu sırasıyla ABD (%18,80), Almanya (%11,75), İngiltere (%6,79) ve Rusya Federasyonu (%5,82) izlemiştir (Çizelge 3, Şekil 2). Hollanda gül ithalatının büyük bir bölümünü başta Almanya, Fransa ve İngiltere olmak üzere birçok ülkeye re-export şeklinde yeniden ihrac etmektedir.

Çizelge 3. Dünyada en fazla kesme gül çiçeği ihraç ve ithal eden ülkeler (2017)

İhracat		İthalat	
Ülkeler	Değer (Dolar)	Ülkeler	Değer (Dolar)
Hollanda	1.408.911.000	Hollanda	722.814.000
Ekvator	654.043.000	ABD	581.027.000
Kenya	448.097.000	Almanya	363.028.000
Kolombiya	309.408.000	İngiltere	209.756.000
Etiyopya	173.313.000	Rusya Federasyonu	179.833.000
Almanya	30.688.000	Fransa	154.135.000
Belçika	18.881.000	İtalya	75.325.000
İspanya	10.942.000	İsviçre	67.384.000
Diğerleri	136.149.000	Diğerleri	736.936.000
Toplam	3.190.432.000	Toplam	3.090.238.000

(Kaynak: Anonim, 2017) (GTİP Kod: 060311000000; Taze kesme güller)

Şekil 1. Dünya kesme gül çiçeği ihracatında lider ülkeler ve ihracat oranları (2017).

Kesme gül üretim serası (Kenya) (Foto: S. Kazaz)

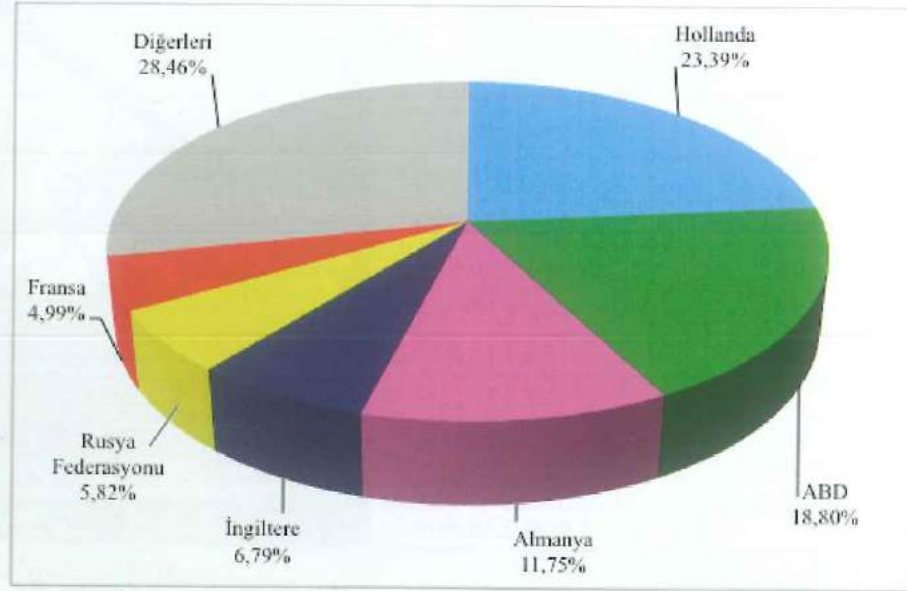
Kesme gül işleme-paketleme evi (Kenya) (Foto: S. Kazaz)

Kesme gül üretim serası (Kolombiya). (Foto: S. Kazaz)

Kesme güllerin soğuk hava deposunda bekletilmesi (Kenya) (Foto: S. Kazaz)

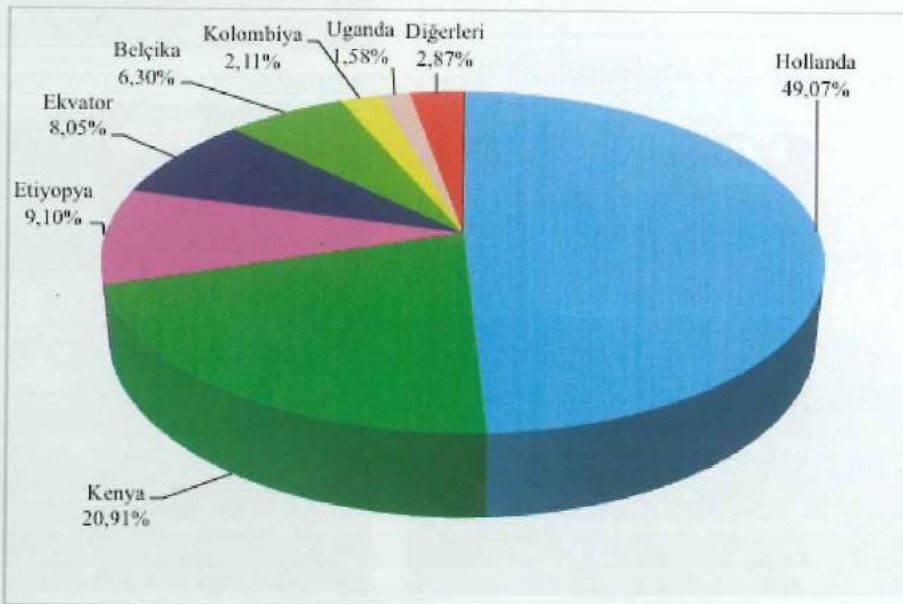
Şekil 2. Dünyada en fazla kesme gül çiçeği ithal eden ülkeler ve ithalat oranları (2017).

Avrupa Birliği (AB) ülkelerine 2016 yılında 1 milyar 669 milyon 227 bin Euro değerinde 9 milyar 870 milyon 734 bin adet kesme gül çiçeği ihraç edilmiştir. AB ülkelerine en fazla kesme gül ihraç eden ülkeler sırasıyla Hollanda, Kenya ve Etiyopya'dır (Çizelge 3). AB ülkelerine kesme gül ihracatının %49'unu Hollanda, %20,9'unu ise Kenya gerçekleştirmiştir (Şekil 3). Kenya kesme gül ihracatının %51'ini Hollanda ve %15'ini İngiltere'ye, Etiyopya kesme gül ihracatının %82'sini Hollanda'ya, Ekvator kesme gül ihracatının %42,6'sını ABD ve %19'unu Rusya'ya, Kolombiya ise kesme gül ihracatının %74'ünü ABD'ye gerçekleştirmektedir.

Çizelge 3. AB ülkelerine en fazla kesme çiçek gül ihraç eden ülkeler (2016)

Ülkeler	İhracat				
	Değer (Euro)	Adet (Dal)	Ülkeler	Değer (Euro)	Adet (Dal)
Hollanda	819.007.000	2.938.085.000	Almanya	6.923.000	17.442.000
Kenya	349.111.000	2.936.451.000	İtalya	4.244.000	11.931.000
Etiyopya	151.980.000	1.671.063.00	Hindistan	3.666.000	29.793.000
Ekvator	134.355.000	345.678.000	Tanzanya	3.283.000	36.173.000
Belçika	105.143.000	1.291.402.000	İngiltere	3.261.000	10.585.000
Kolombiya	35.193.000	78.651.000	İspanya	2.845.000	2.552.000
Uganda	26.456.000	261.136.000	Diğerleri	13.180.000	1.744.128.000
Zambiya	10.580.000	166.727.000	Toplam	1.669.227.000	9.870.734.000

(Kaynak: AIPH/Union Fleurs, 2016)

Şekil 3. AB ülkelerine kesme gül ihracat oranlarının ülkelere göre dağılımı (2016).

Kesme gül üretim serası (Hollanda) (Foto: S. Kazaz)

Topraksız tarım kesme gül üretim serası (Türkmenistan) (Foto: S. Kazaz)

AB ülkeleri 2016 yılı verilerine göre, en fazla kesme gül ithalatını Hollanda, Almanya, İngiltere ve Fransa'dan gerçekleştirmiştir (Çizelge 4).

Çizelge 4. AB ülkelerinin en fazla kesme çiçek gül ithal ettiği ülkeler (2016)

Ülkeler	İthalat				
	Değer (Euro)	Adet (Dal)	Ülkeler	Değer (Euro)	Adet (Dal)
Hollanda	646.780.000	5.836.464.000	İsveç	29.462.000	98.075.000
Almanya	325.345.000	1.527.906.000	Çek Cum.	20.805.000	71.200.000
İngiltere	169.673.000	794.082.000	Danimarka	18.556.000	32.976.000
Fransa	141.312.000	524.664.000	Finlandiya	18.224.000	63.414.000
İtalya	70.043.000	208.279.000	Litvanya	15.670.000	51.763.000
Belçika	37.637.000	152.548.000	Romanya	11.631.000	39.142.000
İspanya	36.139.000	122.919.000	Diğerleri	62.547.000	158.615.000
Polonya	35.448.000	106.904.000	Toplam	1.669.227.000	9.870.734.000
Avusturya	29.955.000	81.783.000			

(Kaynak: AIPH/Union Fleurs, 2016)

Türkiye'de 2017 yılında 2097 da alandan 107 milyon 942 bin 520 adet kesme gül üretilmiştir (Çizelge 5). Ülkemizde en fazla kesme gül üretiminin yapıldığı iller sırasıyla İzmir (811 da), Adana (505 da), Yalova (343 da), Mersin (202 da), Antalya (193 da), Şanlıurfa (20 da) ve Samsun (18 da)'dır.

Çizelge 5. Türkiye'nin yıllara göre kesme gül üretim alan ve adetleri

Ürün Grubu	Alan (da)	Adet
2015	1794,14	44.504.500
2016	1873,81	92.591.970
2017	2097,81	107.942.520

(Kaynak: TÜİK, 2015-2017)

Çizelge 6. Türkiye'nin yıllara göre kesme gül çiçeği ithalatı

Yıl	İthalat (2017)	
	Adet (Fidan)	Değer (Dolar)
2010	1.068.005	356.463
2013	7.279.823	1.585.661
2014	11.785.015	5.058.613
2015	12.553.895	3.459.433
2016	6.515.754	2.611.955
2017	7.903.204	2.121.917

(Kaynak: TÜİK, 2010-2017)

Türkiye'nin kesme gl ihracatı (20.659 dolar) yok denecek kadar az olup ihracat KKTC, Irak, Gürcistan, Bulgaristan, Moldova, Azerbaycan ve Ukrayna'ya gerçekleştirilmektedir (TUİK, 2016). Buna karşılık Türkiye 2017 yılında 7 milyon 903 bin 204 adet ve 2 milyon 121 bin 917 dolar değerinde kesme gl çiçeği ithal etmiştir (izelge 6). Kesme gl ithalatını ağırlıklı olarak Hollanda ve Kenya'dan gerçekleştirmektedir (izelge 7).

Çizelge 7. Türkiye'nin 2016-2017 yıllarında kesme gl ithal ettiği ülkeler ve miktarları

lkeler	İthalat (2016)		İthalat (2017)	
	Adet (Dal)	Değer (Dolar)	Adet (Dal)	Değer (Dolar)
Hollanda	2.685.418	786.073	6.234.274	1.435.516
Kenya	2.321.831	875.278	1.538.193	638.873
Hindistan	137.000	58.978	85.000	30.169
Etiyopya	205.200	55.793	27.440	9011
Ekvator	71.613	34.268	9735	5553
Kolombiya	-	-	4175	1619
Çin	1860	893	3600	350
İspanya	-	-	787	826
Türkmenistan	1.074.960	794.258	-	-
Toplam	6.515.754	2.611.955	7.903.204	2.121.917

(Kaynak: TUİK, 2016; 2017)

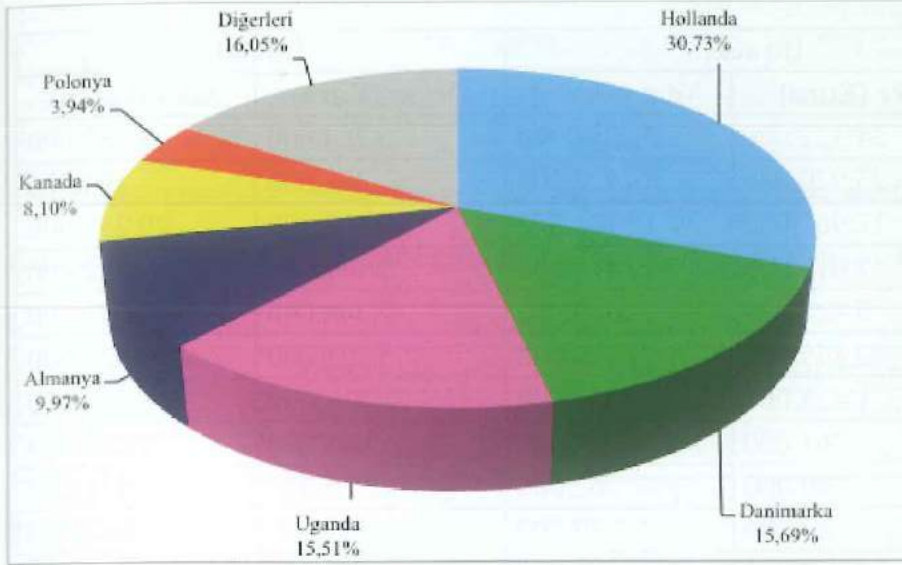
2.1. Peyzaj Glleri

Dünyada 2017 yılı verilerine göre, 176 milyon 881 dolar değerinde peyzaj gülü fidanı ihraç edilmiştir. İhracatın %30'unu Hollanda (54 milyon 360 bin dolar) karşılamakta, bunu sırasıyla Danimarka, Uganda ve Almanya izlemektedir (izelge 8, şekil 4). Aynı yılın verilerine göre, dünyada 140 milyon 785 bin dolar değerinde peyzaj gülü fidanı ithalatı gerçekleştirilmiştir. Almanya peyzaj gülü ithalatında %19.40 oran ve 54 milyon 360 bin dolar değerle ilk sırada yer alırken bunu sırasıyla ABD, Fransa, İngiltere ve Rusya Federasyonu izlemiştir (izelge 8, şekil 5).

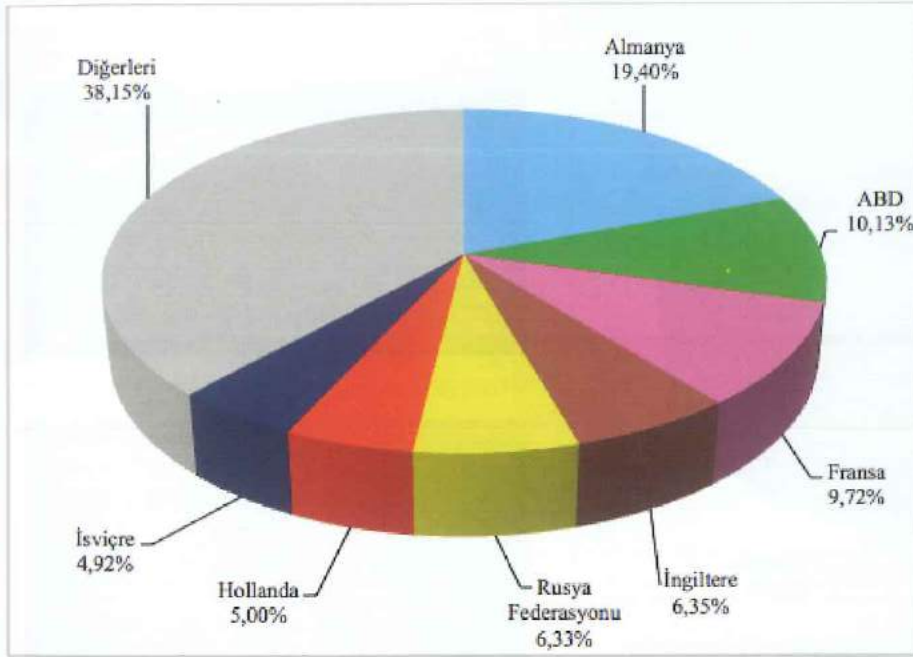
Çizelge 7. Türkiye'nin 2016-2017 yıllarında kesme gl ithal ettiği ülkeler ve miktarları

lkeler	İthalat (2016)		İthalat (2017)	
	Adet (Dal)	Değer (Dolar)	Adet (Dal)	Değer (Dolar)
Hollanda	2.685.418	786.073	6.234.274	1.435.516
Kenya	2.321.831	875.278	1.538.193	638.873
Hindistan	137.000	58.978	85.000	30.169
Etiyopya	205.200	55.793	27.440	9011
Ekvator	71.613	34.268	9735	5553
Kolombiya	-	-	4175	1619
Çin	1860	893	3600	350
İspanya	-	-	787	826
Türkmenistan	1.074.960	794.258	-	-
Toplam	6.515.754	2.611.955	7.903.204	2.121.917

(Kaynak: TUİK, 2016; 2017)

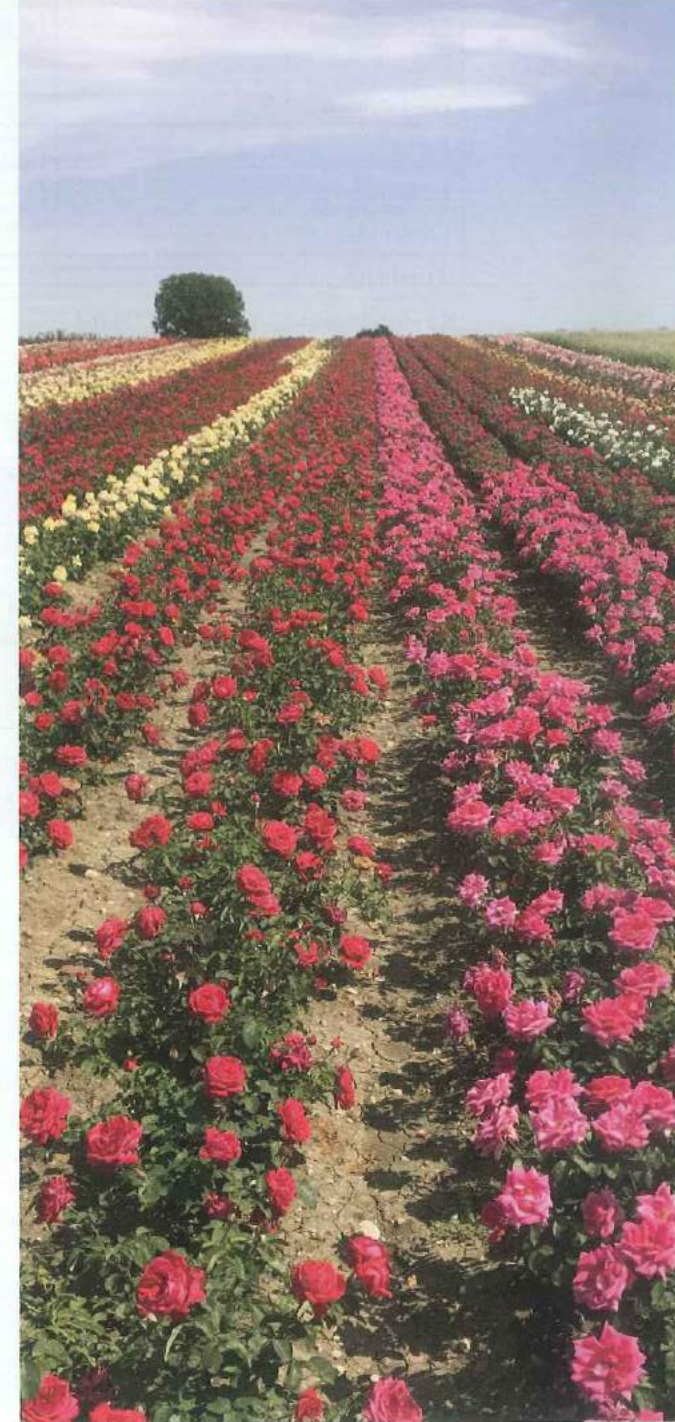

Şekil 4. Dünyada en fazla peyzaj gülü fidanı ihrac eden ülkeler ve ihracat oranları (2017).

Şekil 5. Dünyada en fazla peyzaj gülü fidanı ithal eden ülkeler ve ithalat oranları (2017).

AB ülkeleri 2016 yılında, 98 milyon 129 bin Euro değerinde 80 milyon 759 bin adet peyzaj gülü (dış mekan) fidanı ihrac ederken aynı yılın verilerine göre, 79 milyon 34 bin Euro değerinde 60 milyon 833 bin adet peyzaj gül fidanı ithal etmiştir. En fazla ihracatı yaklaşık %35'lik pay ve 34 milyon 322 bin Euro değerle Hollanda gerçekleştirirken (Çizelge 9, Şekil 6), en fazla ithalatı ise %34'lük pay ve 27 milyon 108 bin Euro değerle Almanya gerçekleştirmiştir.

Peyzaj gülü fidanlılığı (Fransa) (Foto: S. Kazaz)

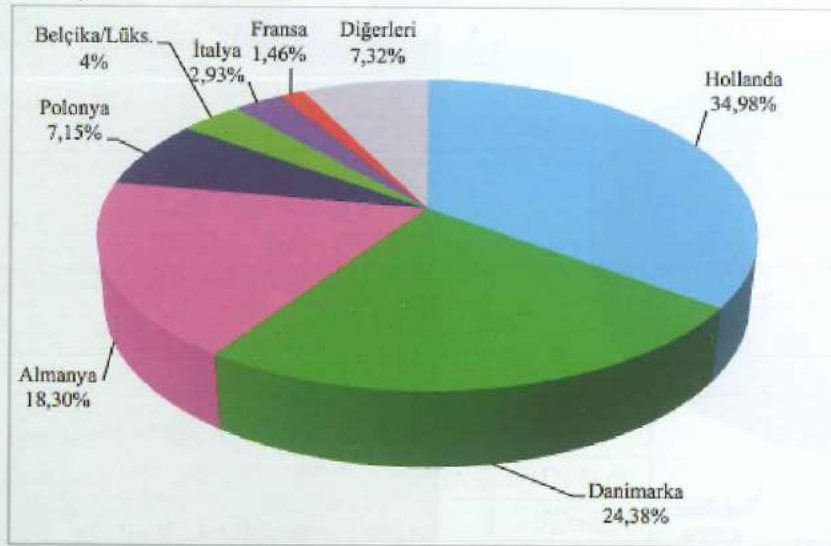

Peyzaj gülü fidanlılığı (Fransa) (Foto: S. Kazaz)

Çizelge 9. AB ülkelerinin 2016 yılı peyzaj gülü fidanı ihracat ve ithalatı

Ülkeler	İhracat		İthalat	
	Değer (Euro)	Adet (Fidan)	Değer (Euro)	Adet (Fidan)
Hollanda	34.322.000	23.344.000	2.264.000	3.182.000
Danimarka	23.920.000	21.928.000	388.000	194.000
Almanya	17.961.000	11.471.000	27.108.000	20.257.000
Polonya	7.013.000	9.114.000	2.747.000	2.522.000
Belçika/Lüksemburg	3.427.000	1.559.000	2.846.000	1.455.000
İtalya	2.875.000	830.000	5.128.000	3.622.000
Fransa	1.428.000	343.000	11.417.000	8.700.000
İngiltere	761.000	224.000	6.948.000	8.058.000
Avusturya	199.000	62.000	2.765.000	871.000
İsveç	87.000	30.000	2.819.000	662.000
Finlandiya	4.000	2.000	2.468.000	1.216.000
Diğerleri	6.132.000	11.852.000	12.136.000	10.094.000
Toplam	98.129.000	80.759.000	79.034.000	60.833.000

(Kaynak: AIPH/Union Fleurs, 2016)

Şekil 6. AB ülkelerine peyzaj gülü ihracat oranlarının ülkelere göre dağılımı (2016).

Peyzaj gülü fidanlılığı (Almanya) (Foto: S. Kazaz)

Peyzaj gülü anaçlığı (Almanya) (Foto: S. Kazaz)

Güllerde aşı odası (Hollanda) (Foto: S. Kazaz)

Baston güller (Almanya) (Foto: S. Kazaz)

Türkiye’de dış mekan süs bitkisi olarak peyzaj gülleri ağırlıklı olarak İzmir, Yalova ve Bursa illerinde yetiştirilmektedir. İç mekana yönelik saksılı mini güller ise ağırlıklı olarak İzmir, Mersin ve Yalova illerinde yetiştirilmektedir. Gerek peyzaj gülleri gerekse saksılı mini güllerin üretim alan ve miktarları net olarak

bilinmemektedir. Ülkemizden peyzaj gülleri başta Irak (123.553 adet) olmak üzere, Türkmenistan (87.316 adet), Azerbaycan (21.895 adet) ve KKTC (14.117 adet)’ye ihraç edilmektedir. Türkiye’nin 2015-2017 yılları arasındaki son 3 yılda peyzaj gülü fidan ihracatı adet bazında %28.5 oranında azalma

göstererek 2017 yılında 257.702 adet olmuştur (Çizelge 10). İhracat miktarındaki azalmanın başlıca nedenlerini, ihracatın gerçekleştirildiği ülkelerle olan politik sorunlarımız ve ihraç edilen ülkelerde yaşanan ekonomik sorunlar şeklinde sıralayabiliriz.

Çizelge 10. Türkiye’nin yıllara göre peyzaj gülü fidanı ihracat ve ithalatı

Yıl	İhracat		İthalat	
	Adet (Fidan)	Değer (Dolar)	Adet (Fidan)	Değer (Dolar)
2010	3.626.785	292.911	1.665.344	706.598
2013	394.060	1.127.283	7.847.415	1.793.329
2014	494.623	1.270.693	8.227.286	1.250.485
2015	901.531	1.991.979	9.225.590	1.877.612
2016	287.434	517.458	9.388.474	1.673.061
2017	257.702	449.893	4.790.253	1.051.798

(Kaynak: TÜİK, 2010-2017)

Türkiye 2016 yılında 9 milyon 388 bin 473 adet peyzaj gülü fidanı ithal etmiş ve ithalatın %67’sini Hollanda’dan gerçekleştirmiştir. 2017 yılında peyzaj gülü fidan ithalatımız %51 oranında azalma göstererek 4 milyon 790 bin 253 adete düşmüştür. 2017 yılı ithalatımızın da %53’ü Hollanda’dan gerçekleştirilmiştir. Türkiye peyzaj gülü fidanlarını 2016 yılında ağırlıklı olarak Hollanda, Bulgaristan, Macaristan, Almanya ve İtalya’dan gerçekleştirirken, 2017 yılında ise ağırlıklı olarak Hollanda, Almanya, Belçika, Bulgaristan, Güney Afrika ve Macaristan’dan gerçekleştirmiştir (Çizelge 11).

Çizelge 11. Türkiye’nin 2016-2017 yıllarında peyzaj gül fidanı ithal ettiği ülkeler ve miktarları

Ülkeler	İthalat (2016)		İthalat (2017)	
	Adet (Fidan)	Değer (Dolar)	Adet (Fidan)	Değer (Dolar)
Hollanda	6.296.037	1.162.676	2.562.451	582.852
Bulgaristan	1.510.359	212.146	372.726	45.128
Macaristan	828.121	84.171	-	-
Almanya	305.365	144.891	1.019.522	166.327
İtalya	255.743	39.608	9600	24.407
Yunanistan	97.686	13.650	27.500	22.972
Fransa	56.781	9426	-	-
Sırbistan	38.382	6493	-	-
Belçika	-	-	389.322	29.281
Macaristan	-	-	135.450	130.131
Moldova			85.000	17.095
Kırgızistan			8763	2600
Güney Afrika			179.918	31.005
Toplam	9.388.473	1.673.061	4.790.253	1.051.798

(Kaynak: TÜİK, 2016-2017)

Sonuç olarak, dünyada kesme gl ihracatında lider konumunda olan lkeler Hollanda, Ekvator, Kenya, Kolombiya ve Etiyopya'dır. Hollanda, ABD, Almanya, İngiltere ve Rusya ise en fazla kesme gl ithal eden ülkelerdir. Peyzaj göllerinde ise, en fazla ihracat gerçekleştiren lkeler Hollanda, Danimarka, Uganda, Almanya ve Kanada iken, en fazla ithalat yapan lkeler Almanya,

ABD, Fransa, İngiltere ve Rusya'dır. Türkiye gerek kesme gl ve saksılı mini güller gerekse peyzaj göllerinde dış ticaret ağığı vermekte ve dış ticaret dengesi ithalat lehine gelişme göstermektedir. Bununla birlikte dünyada yayılış gösteren gl türlerinin %22.5'i ülkemiz florasında yayılış göstermekte ancak günümüze kadar bu türler ışlah edilip sektöre kazandırılmamış ve bu

nedenle sektör üretim materyali (elik, fidan, ağı gözü) bakımından tamamen yurtdışına bağımlı konuma gelmiştir. Türkiye'nin gl sektörü dış ticaret dengesinde yıllar itibariyle yaşanan dalgalanmalara rağmen ülkemiz, sahip olduğu uygun iklimsel ve coğrafı koşulları yanında zengin gl türleri ve pazar ülkelere yakınlığı gibi avantajlarını iyi kullanarak değerlendirebilirse, geleneksel üretim yöntemlerinden modern yetiştirme tekniklerine yönelirse, Ar-Ge alışmaları yanında teknoloji kullanımı ve mekanizasyona yönelir ve kaynaklarını etkin kullanabilirse, dünyada gl üretimi ve ihracatında önemli bir konuma gelebilir.

Kaynaklar

- AIIPH/Union Fleurs, 2016. International Statistics Flowers and Plants 2016. AIIPH/Union Fleurs International Flower Trade Association, Volume 64, Netherlands/Aca. John, G., 2007. Principles of Plant Genetics and Breeding. Wiley-Blackwell Publishing Malden, Second Edition, USA, 740p.
- Anonim, 2002. The Biology of Hybrid Tea Rose (Rosa x hybrida) Version 2, March 2002. Australian Government, department of Health and Ageing Office of The Gene Technology Regulator. www.virogtr.gov.au/internet/ogtr/publishing.nsf/rose/biology-rose09.pdf (Erişim Tarihi: 17.03.2015).
- Anonim, 2017. Live trees and other plants, bulbs, roots and the like, cut flowers and ornamental foliage. Trade statistics for international business development. <https://www.trademapp.org>
- Cairns, T., 2001. The geography and history of the rose. American Rose Annual, p16-29.
- Cairns, T., 2003. Horticultural Classification Schemes. In: AV Roberts, T. Debener, S. Gudin, eds. Encyclopedia of Rose Science, Volume 1. Elsevier, pp. 117-124.
- Gudin, S., 2000. Rose: Genetic and Breeding. Plant Breeding Rev. (ed. J. Janick), 17:159-189.
- Kazaz, S., Karagzel, ., Aydınoğlr, K., Kaya, A.S., 2010. Toprakz khde Kesme Gl Yetiştirdiği. IV. Ss Bitkileri Kongresi, s:622-631, 20-22 Ekim- Akıla Bahe Kltrleri Araştırma Enstitsi, Erdemli, Mersin.
- Kazaz, S., Erken, K., Karagüzel, ., Alp, S., ztrk, M., Kaya, A.S., Glbağı, F., Temel, M., Erken, S., Sarıac, Y.I., Erinc, Z., Salmay, A., Hacıoğlu, M., 2015. Süs Bitkileri retiminde Değerimler Ve Yeni Arayışlar. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Türkiye Ziraat Mühendisleri VIII. Teknik Kongresi, Bildiriler Kitabı-1, s:645-672, 12-16 Ocak, Ankara.
- Kazaz, S., 2017. Dünya Süs Bitkileri Sektöründe rn Deseni, Sosyo-Ekonomik ve Teknoloji Alanında Yaşanan Gelişmeler ile Türkiye'nin Gelecek Viyayonu. VI. Süs Bitkileri Kongresi, 19-22 Nisan 2016, s:2-12, Antalya.
- Krusmann, G., 1981. The Complete Book of Roses. Timber Press Portland, Oregon.
- Martin, M., Ploie, F., Chessel, M., Heitzmann, P., 2001. The domestication process of Modern Rose: genetic structure and allelic composition of rose complex. Theor Appl Genet 102: 398-404.
- Nakamura, S., 1967. Scent and Component Analysis of the Hybrid Tea Rose. Perfum. and Flavor, 12(4):43-45.
- Nelson, O., 1977. Rosa. In: Davis P.H. (ed). Flora of Turkey and The East Aegean Islands. Vol 4, Edinburgh University Press, Edinburgh, pp. 106-123.
- zpelik, H., Korkmaz, M., 2015. eşitli Yntemlerle Türkiye Gleri. SDU Journal of Science (E-Journal), 10(2):1-26.
- zzamank, E., İşendiyoğlu, M., Zeybekoğlu, E., Krman, ., 2007. Gl Yetiştirdiği. Ss Bitkileri Yetiştirdiğide Iyi Tarım Uygulamaları, s:68-76, Ege Üniversitesi Ziraat Faktesi Bahe Bitkileri Blm, İzmir.
- Phillips, R., Riv, M., 1988. Roses. Pan Books, ISBN 03320299 972, London, pp 224.
- Rosa, D., 1997. The Rose guide to rose growing. Latham Publishing Company Pty Ltd, Port Melbourne, Victoria, pp117.
- Tucker, A.O., Maciarella, M., 1988. Nomenclature and Chemistry of The Kazanlak Damask Rose and Some Potential Alternatives from the Horticultural Trade of North America and Europe. In: Flavors and Fragrances: A World Perspective, Elsevier, Amsterdam, p. 59-114.
- TRK, 2010-2017. Türkiye İştistik Kurumu Verileri. retimle İğili veriler <https://birun.turkstat.gov.tr/medas/?m=92&doc=tr>. Dış ticaretle ilgili veriler <https://birun.turkstat.gov.tr/medas/?m=92&doc=tr>
- Wissman, V., 2003. Classification. In: Encyclopedia of Rose Science, (Ed) Andrew V. Roberts, First Edition 2003, Vol. 1, pp11-117. Elsevier Inc, 525 B Street, Suite 1900, San Diego, USA.
- Zhang, L., 2003. Genetic linkage mapping in tetraploid and diploid rose. Dissertation. Clemson University, USA.
- Ziesak, DC., 2007. Rose, Rosa x hybrida, p:693-740. In: Flower Breeding and Genetics, N.O. Anderson (ed). Springer, Dordrecht, The Netherlands.